17.6.2022

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
HE/68/2022 vp/Lausuntopyyntö

Etelä-Karjalan hyvinvointialueen lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistukseen liittyvän rahoituslainsäädännön muuttamisesta teemana rahoitusvaje vuonna 2023 arvioituna 16.6.2022

Etelä-Karjalan hyvinvointialue kiittää eduskunnan hallintovaliokuntaa mahdollisuudesta lausua näkemyksensä hallituksen esitysluonnoksesta sote- ja pelastustoimen uudistukseen liittyvän rahoituslainsäädännön muuttamiseksi teemana Etelä-Karjalan hyvinvointialueen rahoitusvaje vuonna 2023 tämänhetkisen, 16.6.2022 tehdyn arvion mukaan.

Hyvinvointialueiden rahoituslainsäädännön muutosehdotus sisältää sekä teknisluontoisia päivityksiä että merkittäviä muutoksia hyvinvointialueiden rahoitukseen. Osa muutoksista on perusteltuja ja kohdentavat rahoitusta paremmin hyvinvointialueen väestön palvelutarpeet huomioiden.

Rahoituslain muutosesitys päivittää hyvinvointialueiden rahoitusta määrittäviä tarvetekijöitä alkuperäisessä rahoituslaissa määritellyn aikataulun mukaisesti (14 §). Terveydenhuollon tarvetekijöiden määrää on lisätty 50:stä 189:ään, vanhustenhuollon 18:sta 63:een ja sosiaalihuollon 13:sta 73:een. Muutos ei vaikuta kokonaisrahoituksen tasoon, mutta vaikuttaa hyvinvointialueiden rahoituksen keskinäiseen jakautumiseen. Tarvetekijöiden määrän lisääminen parantaa rahoituksen jakautumisen oikeudenmukaisuutta hyvinvointialueiden kesken.

Etelä-Karjalan hyvinvointialue pitää hyvänä, että hyvinvointialueiden vuosittaista palvelutarpeen kasvun arviota tarkistettaisiin tutkimuksiin perustuen ja indeksikorotus otettaisiin vuosittain huomioon myös palvelutarpeen arvioidun kasvun ja toteutuneiden kustannusten jälkikäteisen tarkistamisen osalta ja että jälkikäteisen tarkistuksen laskentakaavasta säädettäisiin laissa. Edelleen pidämme hyvänä sitä, että määriteltäessä hyvinvointialuekohtaisia palvelukertoimia tarvetekijät otettaisiin vuosille 2023 ja 2024 huomioon kahden vuoden tietojen perusteella laskettujen palvelutarvekertoimien keskiarvon mukaan, jotta koronavuosien 2020 ja 2021 poikkeukselliset olosuhteet eivät liiaksi vaikuttaisi hyvinvointialueiden rahoitukseen. Syntynyt palveluvelka tulisi kuitenkin

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri
Kirjaamo
Valto Käkelän katu 3
53130 Lappeenranta

Vaihde 05 352 000
Faksi 05 352 7800
etunimi.sukunimi@eksote.fi
www.eksote.fi

Y-tunnus 0725937-3

huomioida rahoituksessa. Hyvänä pidetään myös, että hyvinvointialuekohtainen rahoitus tarkistettaisiin kuntien vuoden 2022 tilinpäätöstietojen perusteella ja mahdollinen erotus vuonna 2023 maksettuun rahoitukseen nähden korvattaisiin hyvinvointialueille vuonna 2024.

Etelä-Karjalan hyvinvointialue pitää tärkeänä, että tulevat lainsäädännön muutokset ja lisätehtävien aiheuttamat kustannusten lisäykset sekä todellinen palvelutarpeen kasvu otettaisiin täysimääräisesti huomioon myös rahoituksen muutosta laskettaessa. Etelä-Karjalan hyvinvointialueella tehdyn vuoden 2023 talousarvion raamilaskennan osalta lainsäädännön pohjalta tehdyt valtakunnallisen tason rahoituslisäykset näyttävät riittämättömiltä. Hoitajamitoituksen ja muiden lakisääteisten tehtävien lisäys (mm. hoitotakuu) yhdistettynä väestön ikääntymisestä johtuvaan palvelutarpeen kasvuun lisää kustannuksia Etelä-Karjalan alueella enemmän kuin rahoitusta lisätään. Suuremman palvelutarpeen kasvun maakunnissa rahoitus ei ole riittävän ennakoivaa, vaan seuraa kustannusten muutoksia jälkikäteisesti. Etelä-Karjalassa esim. tehostetun palveluasumisen peittävyys yli 75-vuotiailla on maan alhaisinta tasoa, mutta tälläkään peittävyydellä hoitajamitoitusten muutokseen ja palvelutarpeen kasvuun kohdennetut rahoituslisäykset eivät riitä, vaan jonot kasvaisivat edelleen.

Etelä-Karjalan hyvinvointialue pitää tärkeänä, että hyvinvointialueen siirtyvä rahoituspohja vastaisi todellisuudessa siirtyviä kustannuksia. Tällä hetkellä sote-kustannusten v. 2022 tasossa olevine siirtyvien kustannusten laskelma 508 398 693 euroa (keskiarvo kuntien ilmoittamasta tilinpäätösennusteesta 2021 ja talousarviosta 2022) on 5,4 milj. euroa vuoden 2022 sotekustannusten (Eksoten talousarvio vähennettynä kuntiin siirtyvillä kustannuksilla) tasoa pienempi. Tämä sisältää 2 milj. euroa talousarviosta 2022 puuttuvia palkankorotusvarauksia, mitä kunnat eivät halunneet omiin talousarvioihinsa kohdistettavan palkkaratkaisun puuttumisen takia. Tähän vaikuttaa mm. se, että kunnat eivät ole ottaneet täysimääräisesti vuoden 2022 talousarvioon Eksoten talousarviossa ollutta kustannustasoa. Osittain tähän vaikuttaa myös korona-avustukset ja -kustannukset, joiden kuuluisi siirtyviä kustannuksia laskettaessa olla kustannusneutraalit. Vuoden 2021 tilinpäätöksessä korona-avustuksia saatiin poikkeuksellisesti toteutuneita kustannuksia enemmän. Vastaavasti vuoden 2020 osalta avustuksia saatiin huomattavasti vähemmän. Vuoden 2021 tai 2022 ”nettohyöty” ei saisi pienentää hyvinvointialueen vuoden 2023 rahoituspohjaa, koska nämä hyödyt eivät siirry hyvinvointialueelle. Pelastuslaitoksen siirtyvä kustannuspohja on myös mm. pienten kuntien vuokranmäärittelyyn liittyen liian

pieni ja uusien lakien mukaan määräytyvät vuokrat tulevat kuitenkin maksettaviksi. Lisäksi palosuojelurahaston ja öljysuojarahaston avustukset jäävät vuonna 2023 pois. Niiden osuus tulisi kompensoida riittävällä yleiskatteellisen rahoituksen lisäyksellä.

Hyvänä pidetään sitä, että yliopistosairaalalisä määräytymistekijänä on jätetty pois uusimmassa lakiesitysluonnoksessa. Tätä yliopistosairaalalisän poistoa ei kuitenkaan olisi pitänyt kohdistaa siirtymätasaukseen vaan suoraan laskennalliseen rahoitukseen. Yliopistosairaaloiden opetukseen tulisi jatkossakin rahoitus löytyä muualta erillisenä eikä yleiskatteellisen rahoituksen leikkauksena.

Etelä-Karjalan hyvinvointialue muodostuu pääsääntöisesti nykyisin Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kustannustason pohjalta. Pelastuslaitoksen kustannusten lisäys pystytään hahmottamaan riittävällä tasolla jo tässä vaiheessa. Olemme laskeneet tarkkaan hoitajamitoitusten muutoksen vaikutusta henkilöstötarpeeseen sekä omassa että ostopalveluissa. Nykyisellä hyvin matalalla peittävyydellä yli 75-vuotiaissa lisärahoitusta pelkästään tähän tarvittaisiin 4,3 milj. euroa. Muihin lakimuutosten vaikutuksiin, kuten hoitotakuun kiristymiseen, vammaispalvelulain ja koulukuraatori- ja psykologimitoitusten muutoksiin tarvitaan 3,6 milj. euroa eli yhteensä **lakimuutoksiin n. 8 milj. euroa,** mikä tarkoittaa 1,5 %:n lisäystä.

Edelleen ikäihmisten määrän kasvaessa nykyisellä peittävyydellä asumisen lisäpaikkojen järjestämiseen tarvitaan lisärahoitusta 1,8 milj. euroa. Tämä niukka varaus jättäisi edelleen yli 100 ihmisen jonot asumispalveluihin. Ikäihmisten määrän lisääntyminen aiheuttaa palvelutarpeen kasvua myös myös muissa palveluissa kuin asumispalveluissa. Pelkästään yhden prosentin kokonaiskasvulla laskettuna **palvelutarpeen kasvu** lisää kustannuksia n. 5,1 milj. eurolla. Jos käytetään rahoituksen laskennan pohjana olevaa soten 1,24 %:n kasvua, on kustannusten kasvu **6,3 milj. euroa** eli 1,2 %.

Koska kuntien ilmoittamat TA2022 tiedot soten osalta eivät vastaa kuntayhtymän toteutuvaa kustannustasoa vuonna 2022, **puuttuu siirtyvien kustannusten pohjasta** TA2022:n osalta vähintään **9 milj. euroa**, mikä tarkoittaa 1,7 %:n lisäystä. Tämä koostuu kuntayhtymän talousarvioon sisältyvästä 7 milj. euron avustuserästä kunnilta, mikä puuttuu pääsääntöisesti kuntien talousarvioista sekä n. 2 milj. euron puuttuvasta palkankorotusvarauksesta sekä kuntien että kuntayhtymän talousarviossa. Myös pelastuslaitoksen vuokrakustannusten varaukset TA2022:ssa ovat pienemmät kuin vuodelle 2023 tulevat todelliset

vuokrakustannukset. Kokonaisuudessaan pelastuslaitoksen rahoituksesta puuttuu **n. 1,4 milj. euroa** sekä vuokrien, että tehtyjen omaisuuden myyntien ja takaisinvuokrauksen takia. Tämä vaikutus kokonaisuuteen on 0,3 %. **HV-hintaindeksi**n 2,48 %:n huomioimisen vaikutus kustannustasoon on **13 milj. euroa**. Mikäli inflaatio ja korkotason nousu nostaa kustannuksia vielä enemmän, tulisi tämä huomioida lisääntyvänä rahoituksena hyvinvointialueille. Etelä-Karjalassa jo toteutettu palkkaharmonisointi rasittaa kustannuksia vuositasolla yli 8 milj. euroa. Vastaavaa harmonisointia ei ole pääsääntöisesti muilla hyvinvointialueilla vielä tehty. On kestämätön ajatus, että hintaindeksin muutokset tulisivat riittämään valtakunnan tasolla palkkaharmonisoinnin toteuttamiseen muilla alueilla. Edellytämme alueiden tasavertaista kohtelua ja mahdollisen lisärahoituksen kohdentamista myös palkkaharmonisoinnin jo toteuttaneille alueille niin, että kokonaisrahoituksen tasoa tarkistettaisiin palkkaharmonisoinnin edellyttämää kustannustason nousua vastaavasti.

Etelä-Karjalan hyvinvointialueen rahoitus on tällä hetkellä kasvamassa kuntien ilmoittamien vuoden 2022 tasoon muutettujen siirtyvien kustannusten osalta 21,6 milj. euroa eli siirtymätasaus huomioiden tasoon 540,6 milj. euroa. Edellä kuvatut muutokset kuitenkin nostavat todelliseen vuoden 2022 kustannustasoon verrattuna kustannuksia 37,6 milj. euroa eli 7,2 %, joten **rahoituksen vajaus v. 2023 on vähintään 16 milj. euroa** tämänhetkisen arvion mukaan.

Yhteenveto

Etelä-Karjalan hyvinvointialue

(i) Pitää lakiehdotuksen teknisiä muutoksia ja päivityksiä onnistuneina ja kannattaa niitä lukuun ottamatta yliopistosairaalalisän poiston kohdentamista siirtymätasaukseen. Lisän poisto tulisi kohdentaa varsinaiseen yleiskatteelliseen rahoitukseen.

(ii) Esittää että Indeksipäivityksissä tulisi huomioida vuoden 2022 ja 2023 palkkaratkaisut täysimääräisenä sekä inflaation vaikutus rahoitukseen tulisi myös huomioida riittävästi, koska aikaisemmista vuosista poiketen, inflaation odotetaan kiihtyvän huomattavasti. Rahoitus tulisi jälkikäteen tarkistaa valtakunnallisella tasolla todellisia kustannuksia vastaavaksi.

(iii) Toteaa Etelä-Karjalan hyvinvointialueen rahoituksen tason muodostuvan ongelmalliseksi. Vaikka sosiaali- ja terveydenhuollon osalta

määräytymisperusteisiin esitetyt muutokset parantavat niiden luotettavuutta ja ne ovat perusteltuja, eivät mallin siirtyvät kustannukset vastaa todellista kustannustasoa. **Rahoitusvaje** Etelä-Karjalan hyvinvointialueella on aiemmin kuvatuista syistä johtuen vuonna 2023 vähintään **16 milj. euroa** 16.6.2022 tehdyn arvion mukaan.

Lappeenrannassa 17.6.2022

Santtu Niemi
Vt. hyvinvointialuejohtaja
Etelä-Karjalan hyvinvointialue

Liisa Mänttäri
Talousjohtaja
Etelä-Karjalan hyvinvointialue